

ÁGYAS RÉKA – BÁLINT CSABA

AZ ÁTALAKULT MAGYAR VÁLASZTÁSI RENDSZER

MAGYARORSZÁGI ORSZÁGGYŰLÉSI VÁLASZTÁSOK VAJDASÁGI SZEMSZÖGBŐL

2010. május 25-én az országgyűlés elfogadta a kettős állampolgárság módosításáról szóló 2011. évi XIV. törvényt, amelynek értelmében 2011. január 1-jétől honosítási eljárással könnyebbé vált a magyar állampolgárság megszerzése, így több szempontból új korszak köszöntött be Magyarországon. Nem kizárólag a friss állampolgársággal járó határon túli szavazatok miatt, hanem az 1993-as állampolgársági törvény módosítása mellett a választási rendszer reformjára is sor került. Az új törvény – mind a választási, mind pedig az állampolgársági – kísérletet tesz a világ szétszóródott magyarságának közjogi egyesítésére.

E folyamat jelentősége két jogi dimenzióban mutatkozik meg leginkább: egyrészt az állampolgársági törvény módosítása miatt a magyar felmenőkkel rendelkező és azt igazolni is tudó, magyarul beszélő polgár igényelheti a magyar állampolgárságot,¹ másrészt pedig a választójogi törvény szerint a 2014-ben megrendezett parlamenti választásokon a szavazati jog esetében nem kizáró feltétel a magyarországi lakcím hiánya.² E két fontos változtatás eredményezhette azt, hogy a határokon túl élő magyarok is, egy szavazattal ugyan,³ de részt vehettek a magyarországi választásokon, s ezzel, ha csak jelképesen is, de kifejezheték véleményüket („a határainkon kívül élő magyar állampolgárok a politikai közösség részesei”⁴ – áll Magyarország Alaptörvényében).

A választási rendszer módosítása a határon túli szavazatok becsatornázására tett kísérlet is egyben, hiszen alapvető célként a minél tisztább és hatékonyabb megjelenés biztosítására volt szükség. A jogalkotóknak fel kellett készülniük több százezer új, immáron határon túli szavazatra, azokat pedig megfelelő választási mechanizmusokkal az egységes választási rendszerbe kellett illeszteniük. A határon túli magyar szavazatok *integrálása* többféleképpen jelent meg a magyar politikai gondolkodásban. A magyar politikai rendszerben nem az újdonság erejével ható kétkamarás parlament gondolata is felvetődött,⁵ mellyel minden határon túli magyar közösség saját képvisellel rendelkezett volna a magyar képviselőház felsőházában. Egyértelmű, hogy e koncepcióval tényleges, szinte kézzel fogható lehetett volna a határon túliak akarata, azonban a kétkamarás koncepció több szempontból is nehezen megvalósítható, és nagyobb, átfogóbb reformokat feltételez. Az egyeztetések, poli-

tikai alkuk és tárgyalások végül 2011-ben új választási törvény elfogadásához vezettek, melynek eredményeként véglegesen a szavazatok mandátummá alakulásának új mechanizmusa, ezúttal már a nemzetiségi szavazatokkal, valamint a határon túli szavazatokkal kiegészülve. Ennek értelmében a határon túli magyarok előzetes regisztrációval, postai úton vagy a külképviseleteken személyesen, egy szavazattal véleményt formálhattak és részt vehettek a magyarországi országgyűlési választásokon. A Nemzeti Választási Iroda (NVI) a kérelmek feldolgozását követően a választópolgár regisztrációs kérelmében megadott címre (amely lehetett magyarországi és külföldi egyaránt) küldte meg a szavazási levélcsomagot.⁶ A szavazási levélcsomag személyes átvételére is volt lehetőség az országgyűlési egyéni választókerületek székhelyein, 26 magyarországi határ menti településen, valamint Magyarország kijelölt külképviseletein (Belgrád, Beregszász, Bukarest, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Pozsony, Szabadka, Ungvár).

Az új szabályozással a magyar választási rendszer teljes egészében átalakult: az addigi 386 parlamenti képviselő száma 199 főre redukálódott, ennek értelmében a képviselői helyek eloszlása a vegyes rendszerből adódóan 106 egyéni kerület, valamint 93 pártlistás hely függvényében alakulhatott. A határon túli szavazatoknak a már említett 93 listás mandátum esetében van jelentőségük. Az új szabályozás értelmében az összes magyarországi listás szavazat, valamint a nemzetiségi listákra leadott szavazatok karöltve a határon túli magyarok által leadott listás szavazatokkal képezik azt a 93 kiosztásra kerülő mandátumot, amely a pártok által állított listán jelenlévő jelöltek *sorsáról dönt*. A másik ág esetében, azaz az egyéni helyekről (egyéni képviselők), kizárólag a lakcímmel rendelkező választók, tehát a magyarországi magyarok dönthettek. Az új rendszer így kizárólag a listás eredmények befolyásolására ad lehetőséget a külhoni magyaroknak, ezzel teljes egészében jelképes döntést ad kezükbe, azaz a választás gesztusértékének fontossága hangsúlyosabb lehet, mint a választójoggal élve szerzett tényleges véleménynyilvánítás szerepe.

Régiók közötti különbségek a regisztrációban

A 2014-es magyarországi parlamenti választásokon a határon túli magyarok közül a vajdasági magyarok arányában rendkívül aktívan vettek részt.⁷ Ez számos okra vezethető vissza: a vajdaságiakra jellemző kiegyensúlyozott közéleti-politikai aktivitás (többi határon túli közösséghez képest), 2014-es előrehozott szerbiai parlamenti választások és nem utolsósorban az aktív, mozgósító kampánytevékenységekre.

A vajdasági magyarok közéleti-politikai aktivitása az egyszerűsített honosítási eljárás során megszerzethető magyar állampolgárság kapcsán ki-

emelkedő. Dobos Ferenc kutatása szerint a kettős állampolgárság módosításáról szóló 2011. évi XIV. törvény életbe lépése után másfél-két hónappal a vajdasági magyarok körében adták be legtöbbször a kérvényt (Vajdaság: 5,8%, Erdély: 2,7%, Kárpátalja: 2,6%).⁸ 2014 tavaszáig mintegy 550 ezer ember tett állampolgári esküt, közel ötödük még nem választókorú, ebből közel 80 ezer állampolgár rendelkezik magyarországi lakcímmel.⁹

A vajdaságiak esetében a kettős állampolgársághoz való viszony a megkérdozett szakértőkkel, politológusokkal való beszélgetés során is szóba került: „A vajdasági magyaroknak egészen más a viszonyuk az állampolgársághoz, mint a többi határon túlinak, ennek egyetlen oka van, mivel mi unión kívüliek vagyunk, és megkönnyíti az utazásunkat is. Ez külön lehetőséget ad számunkra, ami az egzisztenciális létben megjelenik.” A kárpátaljai magyarok szintén hasonlóan vélekedhetnek a magyar állampolgárságról, vizont Ukrajna a kettős állampolgárságot tiltó országok közé tartozik. Mint ahogy más határon túli közösségekre is jellemző, hogy a különböző generációk esetében másként jelenik meg az új/visszakapott állampolgárság. Az idősebbek magyar állampolgársághoz való viszonya inkább érzelmi, ideológiai jellemzőkkel bír, azaz a hazához való kötődést jelenti a megkérdozett szakértők szerint, míg a fiataloknál inkább a *helyzet kihasználása* jelenik meg, és csak ez után következik az, hogy „a magyar nemzethez való tartozást papíron is tudják igazolni”.

A határon túli magyarság körében végzett értékrend- és életmódkutatások idősoros eredményei azt mutatják, hogy minden régióban, a vizsgált több mint egy évtizedben a válaszadók közéleti-politikai érdeklődése jelentős arányban csökkent. 1999 óta a határon túli magyarok közügyek iránti érdeklődése 10-15%-kal visszaesett, ami azt jelenti, hogy minden negyedik-ötödik felnőtt korú személy teljesen apolitikus, a közössége jelene és jövője iránt közömbös. Ez az adat (2011-ben) csaknem kétszerese az 1999-ben mért szintnek. A negatív tendencia főképp a társadalmi ranglétra alsó részén elhelyezkedőkre jellemző, mint az alacsonyabb iskolai végzettségűek, szegény és alsó-közép anyagi helyzetűekre, valamint a tartós munkanélküliek csoportjára. Mindezek ellenére a határon túli magyarok közül a vajdasági magyarokra inkább egy kiegyensúlyozott közéleti aktivitás a jellemző. A közéleti szerepvállalás a többi határon túli magyar közösséghez viszonyítva a művelődési egyesületekben, kulturális csoportokban való részvételben (Vajdaság 39,1%, Felvidék 34,2%, Kárpátalja 27,6%, Erdély 17,1%), illetve a politikai aktivitásban emelkedik ki leginkább (Vajdaság 15,5%, Felvidék 9,6%, Kárpátalja 8,4%, Erdély 8,2%).¹⁰

A vajdasági magyarságra jellemző magas fokú kulturális törekvések mellett az autonómiatörekvéshez való viszony szintén kiemelkedő, amihez nagymértékben hozzájárul a szerbiai Magyar Nemzeti Tanács aktivitása is. Dobos kutatásából kiderül, hogy az autonómia megítélésének tekinteté-

ben Vajdaság eltér a többi vizsgált régiótól. Egész Vajdaság autonómiájával (multietnikus, egész régióra kiterjedő autonómia) a megkérdozettek kétharmada egyetértett (ez 2000 óta 14%-os növekedést jelent), míg a többi régió esetében jelentősen csökkent a tárgyalt autonómiaforma támogatottsága.¹¹ Továbbá a nemzeti értékrend változása kapcsán a vajdaságiak esetében jelentősen csökkent azok részaránya, akik számára hátrányt jelent nemzetiségük a többi régióhoz viszonyítva. Egyedülként a vajdaságiak körében lett 2001-hez képest kevesebb azok aránya, akik szerint „veszélyes ilyen kérdésekkel foglalkozni”.¹² Érdekes lehet, hogy a közeljövőben hogyan alakul a magyar állampolgársághoz-nemzetiséghez való viszony, annak tükrében, mint ahogyan a megszólított politológus vélekedik: az egyre inkább előtérbe kerülő, magyar állampolgárságból adódó egzisztenciális előnyökről (könnyebb munkavállalás az EU-ban), ugyanis a nem magyar ajkúak is próbálják megszerezni, sőt „elfogadnák Magyarországot hazájuknak, hogy ha megkapnák a magyar állampolgárságot”.

A vajdasági magyarok közéleti-politikai aktivitása, a kisebbségi jogok érvényesítése iránti intézményes törekvés, az autonómiaküzdelem mind közrejátszhatott a 2014-es választói aktivitásban – az anyaországi és a szülőföldi választásokon is kiemelkedően *teljesítettek* a vajdasági magyarok. A szerbiai magyarok csaknem 12%-a¹³ kérte felvételét a választói névjegyzékbe, ezáltal rácafolva a korábbi kutatásokra – megkérdozett szakértők szerint „kimagasló volt a többi határon túli közösséghez képest” a vajdasági részvétel. Dobos 2011-es kutatásában vizsgálta, hogy a határon túli magyarok hogyan viszonyulnak a választójog intézményéhez. A vizsgált régiókban a vártnál sokkal kisebb arányban értettek egyet azzal, hogy a magyarországi parlamenti választásokon szavazati jogot kapjanak (Erdély 51,1%, Vajdaság és Kárpátalja 45%, Felvidék 33%). Egyértelmű elutasítás a megkérdozett vajdaságiak körében 40,8% volt, ezt Felvidék előzte csak meg, ahol a válaszadók 49,2%-a nem értett egyet a választójog megadásával (Erdély 36,5%, Kárpátalja 36,3%).¹⁴ A választásra jogosult, magyarországi lakóhellyel nem rendelkező magyar állampolgárok 60%-a jelezte regisztráció útján részvételi szándékát a magyarországi parlamenti választásokon. A levélben szavazó névjegyzékben szereplő választópolgárok száma 193 793 a NVI adatai szerint. A legtöbb regisztráció az értesítési cím szerint Romániából érkezett, 99 628, Szerbiából 29 144, a kettős állampolgárságot tiltó országok közül, ahova Szlovákia és Ukrajna is tartozik, közel 4200 kérelem érkezett.¹⁵ A végső elemzések szerint a levélben leadott érvényes szavazólapok száma 128 429 volt. Nem meglepő, hogy a Fidesz-KDNP listájára a szavazatok 95,49%-a érkezett, ez összesen 122 638 voksot jelent. A többi 17 pártlista pedig mindössze 5791 külhoni magyar vokson osztozott.¹⁶

Az előzetes várakozások értelmében a határon túli magyarok megközelítőleg 3-4 listás mandátum elosztását befolyásolhatták érdemben,¹⁷ ennek je-

lentsége pedig a választások közeledtével egyre inkább felszínre került, főleg annak fényében, hogy a határon túli választójog a magyar politikai élet egyik leginkább megosztó momentumává nőtte ki magát. A magyarországi parlamenti választások eredményeire vonatkozó közvélemény-kutatások vajmi kevés izgalommal számoltak, szinte minden intézet az akkor kormányon lévő Fidesz-KDNP pártszövetség győzelmét jósolta. Ennek eredményeként a határon túliak által befolyásolható néhány mandátum politikai-közéleti súlyának jelentősége is visszább esett. Arra azonban előzetesen senki sem számított, hogy a kormánypárt újabb kétharmados többsége csupán csak néhány szavazaton, ezáltal pedig néhány mandátumon fog múlni. A választások utáni napokban egyértelművé vált – a határon túli szavazatok eloszlásának ismeretében¹⁸ –, hogy az előzetesen regisztrált, összesen 193 793 külföldi polgár pártlistákra leadott szavazatai akár a kétharmados többség meglétét vagy elvesztését is eredményezhetik.

Az eredmény nyomában

Felvetődhet a kérdés, hogy a nem olyannyira meglepő Fidesz-KDNP siker minek köszönhető: vajon az új/visszakapott magyar állampolgárok megköszönvén a feljükk intézett gesztust éltek választójogukkal, vagy inkább a hatásos kampánytevékenység aratott? Az anyaországhoz való intézményes kapcsolódás, a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) és a Fidesz-KDNP jó kapcsolatában jut kifejezésre, ami egyértelműen tükröződik a vajdasági magyarok magyarországi és a szerbiai választásokon való részvételében. A magyarországi pártok, főképp a Fidesz és a VMSZ *kettő az egyben* kölcsönös kampánytevékenysége sikeresen buzdította a vajdasági magyarokat a szülőföldi és az anyaországi választásokra is. A kettős állampolgárság nagy többséggel való elfogadása szinte az első feladatai között szerepelt a 2010-ben felálló új magyar kormánynak. A szimbolikus, mondhatni régóta várt gesztus jelentősége egyértelmű, azonban akarva-akaratlanul magában hordozta a politika sötétebb, akár morális szempontból aligha megközelíthető elemeit is. A választásokkal együtt járó kampány és mozgósítás, a szavazópolgárok megnyerése, valamint az ígéretek tömkelege 2013 végétől kezdve nem ismerve fizikai határokat, kiterjedhetett az egész Kárpát-medencére, megcélozva az ott élő magyarságot is.

Nem elhanyagolható tény, hogy a 2014. évi választás mérőföldkőnek számított, hiszen addig nem tapasztalt választási mechanizmusok léptek életbe, sőt a határon túli magyarok is első ízben tapasztalhatták meg, milyen is részt venni a magyarországi választásokon. A levélben szavazás, a különböző dokumentumok pontos kitöltése, az előzetes regisztráció mind-mind az újdonság, a tapasztalathiány erejével bírtak. E tények nagymértékben befo-

lyásolták a magyarországi pártok határon túli területekre vonatkozó kampánystratégiáit is. A nemzetállamokban megjelenő totális kampány helyett más módszereket igyekeztek alkalmazni, melyek az első megmértettkor sokkal inkább célra vezetőek lehettek. Vajdaságban leginkább a mozgósításra fektették a hangsúlyt, azaz a választás menetének tájékoztató jellegű ismertetésére, valamint a minél több friss magyar állampolgár figyelmének felhívására az anyaországi választásokra, a részvétel fontosságára. A választások eredményeinek ismeretében kijelenthető, hogy a tájékoztatás jelentőségét és az iránymutatás fontosságát jól sikerült felmérnie a magyar politikai elitnek, hiszen a külhoni szavazatok számarányát tekintve még így is rendkívül magas volt az érvénytelen, hibásan kitöltött szelvények száma.¹⁹ A magyarországi Nemzeti Választási Iroda 2014 elején több eszközzel próbálta felhívni a figyelmet a közelgő választásokkal együtt járó feladatokra, a szavazólapok helyes kitöltésére és azok differenciáltságára. Többek között egy, a legnagyobb közösségi oldalon működő választási oldallal,²⁰ ahol minden fontos információt megtudhatott az első ízben választani szándékozó állampolgár.

A vajdasági civil szféra, élve tényleges és valós feladatkörével, igyekezett a választásokat a közgondolkodás tárgyává tenni, közelebb hozni azt a vajdasági magyarsághoz. Az egyik legátfogóbb figyelemfelkeltő kampány a régióban a Vajdasági Magyar Civil Szövetség nevéhez fűződik.²¹ A szervezet a kampányidőszak alatt számos vajdasági magyarlakta településre eljutva népszerűsítette a magyarországi parlamenti választásokat, sok esetben segítségnyújtásra, útmutatásra is lehetőség nyílt. A szövetség kampányának jelszava a „Mozgósítás!” volt. A civil szervezet kampánytevékenységéről minden fontosabb vajdasági médium beszámolt, így a választásokkal kapcsolatos információk megfelelően áramolhattak Vajdaság-szerte, átszöve az egész közösséget a legkisebb falvaktól a legnagyobb városokig.

A tényleges politikai kampány Vajdaságban leginkább közvetett kampányként jellemezhető. A szavazásra buzdítás, a választópolgárok megnyerése az adott helyi civil és érdekszervezetek bekapcsolásával történhetett. A délvidéki magyarság legmeghatározóbb pártja, a Vajdasági Magyar Szövetség a jelenlegi kormánypártokkal ápolt jó viszonyának köszönhetően készségesen vette ki részét a Vajdaságban lezajló kampánytevékenységből és mozgósításból. Visszafogott és tájékoztató jellegű körutak szervezésével igyekeztek szavazásra buzdítani a vajdasági magyarságot,²² mindemellett pedig a párt aktivistái hasznos tájékoztató tevékenységükkel igyekeztek minden magyar polgárhoz eljutni, segítve őket az előzetes regisztráció, valamint az azzal járó papírmunka elvégzésében. Pásztor István, a VMSZ elnöke több ízben találkozott és egyeztetett a legjelentősebb anyaországi partnerpártjának vezetőjével, Orbán Viktorral. A találkozások apropója egyértelműen a magyarországi és szerbiai választások mikéntje, valamint a már fennálló partnerségi viszony továbbörökítése volt. A Fidesz–KDNP pártszövetség és a

VMSZ közötti kapcsolat két legkiemelkedőbb pontja Orbán Viktor látogatása volt Szabadkán, valamint Pásztor István viszontlátogatása a Fidesz-KDNP kampányzáró gyűlésén, Budapesten.²³ A magyar kormányfő látogatása a vajdasági magyarság kulturális és politikai központjában egyértelmű jele volt annak, hogy a magyar kormány számít a vajdasági magyarság politikai támogatására.²⁴ Az eseményre március 28-án került sor, bő egy héttel a választások előtt, mely időpont teljes egészében jelzésértékű, ennek fényében pedig az esemény kampánystratégiai szerepe is sokatmondó. A vajdasági magyarság specifikus helyzete – mely abban nyilvánult meg, hogy egy hónappal az anyaországi választások előtt szerb nemzetgyűlési választásokra is sor került – bizonyos mértékig hatással volt a választói kedv mértékére, mondhatni erősen befolyásolta a vajdasági választói magatartást is. A Vajdasági Magyar Szövetség sikeres szereplése, kisebbségi magyar viszonylatban erős támogatottsága²⁵ jelzésértékként szolgált a közelgő magyarországi szavazásra is, sőt akár külön motivációként is aposztrofálható.

A VMSZ a vajdasági kampány során nem kizárólag a magyarországi kormánypártokkal próbált együttműködni. Amellett, hogy a Jobbik Magyarországért Mozgalom vajdasági ténykedését elítélte, teljességgel nyitott volt más magyarországi politikai pártok iránt is.²⁶ E nyitottság eredményezhette azt, hogy – közel sem akkora kampánystratégiai jelentőséggel ugyan – a Lehet Más a Politika zöldpárt is tárgyalóasztalhoz ült a vajdasági magyar képvisellettal.²⁷ Az LMP és a Fidesz-KDNP mellett a még fiatal pártnak számító Liberális Párt vezetősége is tárgyalt Vajdaságban. Fodor Gábor elnök a választások előtt néhány héttel Szabadkán járt, és egyeztetett a vajdasági magyarság legerősebb pártjának vezetőjével.²⁸ A találkozó témája a közeli választásoknak köszönhetően akár értelmezhető kampányelemként is, ám sokkal inkább a kapcsolatépítés, a jövőbeni esetleges együttműködés alapjainak lefektetése képezte alappilléret.

A Jobbik Magyarországért Mozgalom által támogatott vajdasági Magyar Remény Mozgalom a mozgósító jelleget átlépvé erősebb, sokkal célratörőbb elemeket alkalmazva, lakossági fórumokkal, hatalmas választási plakátokkal igyekezett felhívni a vajdasági magyarok figyelmét a közelgő választásokra. Szórólapok alkalmazásával, figyelemfelkeltő üzenetek terjesztésével igyekeztek minél magasabb támogatottságot elérni Vajdaságban. Szabadkán sok esetben találkozhatott az átlagpolgár a Jobbikhoz közeli újság, a Hazai Pálya legfrissebb számával, amely a kampány ideje alatt postaládájában várta a hazatérőt. A magyarországi radikális párt egyértelműen élt a totális kampánystratégia elemeivel, sőt a nagyobb városokban óriásplakátokkal hirdette tevékenységét. Szávay István, a Jobbik országgyűlési képviselője számos esetben tartott vajdasági sajtótájékoztatót, lakossági fórumot, melyek keretein belül a magyarországi párt vajdasági tevékenységéről, a nemzetpolitika irányáról vagy a közelgő választásokról tájékoztatta az érdeklődőket.²⁹ A Jobbik a töb-

bi párttal ellentétben igyekezett intézményes módon is megjelenni Vajdaságban. 2014 januárjában, csupán néhány hónappal a választásokat megelőzően, a szerb rendőrség engedélye nélkül ugyan, de megnyitotta szabadkai, kihegyezett irodáját.³⁰ A párt vezetősége igyekezett minden olyan megnyilvánulástól elhatárolódní, melyek az irodanyitást a párt kampánytevékenységének szerves részeként jellemezték. Egyértelműen kitűnik, hogy a radikális párt kampánytevékenysége sokkal célirányosabban és a már korábban más aspektusban említett tájékoztatás elemeit csak részben alkalmazó irányt vett Vajdaságban. Fontos szempont lehet a Jobbik esetében, hogy az általuk állított országos listán vajdasági képviselőjelölt is szerepelt, megalapozva ezzel az európai parlamenti választásokon a Fidesz–KDNP által is alkalmazott összenemzeti lista gondolatát.

A Magyar Remény Mozgalom, hasonlóan a Vajdasági Magyar Szövetséghez, igyekezett mindenben segíteni partnerét. A mozgalomhoz közeli Délhír portál³¹ a kampány időszaka alatt a szavazásra buzdítás mellett cikkeket, interjúkat és felhívásokat közölt a radikális párt tevékenységéről, melyek így, az egyik legkönnyebben fogyasztható és elérhető médiaszolgáltatás útján eljuthattak a vajdasági magyarsághoz.

A tényleges és hivatalos kampány az új választási törvény értelmében 2014. február 15-én vette kezdetét Magyarországon.³² A politikai pártok által folytatott közvetett vajdasági választási kampány mellett megjelenhetett a közvetlen jellegű médiakampány is. A helyi magyarság esetében lényegesen magasabb a magyarországi televíziós médiumok nyomon követésének aránya a helyi magyar nyelvű, sőt az országos szerb nyelvű televíziós csatornáknál is. A magyar közszolgálati és kereskedelmi televíziókban megjelenő választási hirdetések így egyenesen eljuthattak a választópolgárokhoz, ösztönözve őket a szavazásra, valamint felhíva figyelmüket a részvétel fontosságára. A minden eddiginél szerteágazóbb magyarországi elektronikus médiakampány alkalmazásával pedig valósággal lebomlottak látszottak a fizikai határok. A tudatos, szavazni vágyó állampolgárok az internet segítségével bármikor, bármilyen módon elérhették a magyarországi internetes sajtót, tájékozódhattak, segítve ezzel saját felelős választási döntésüket.

A vajdasági vezető médiumok esetében, párhuzamosan a szerbiai kampány elemeivel, megjelentek a magyarországi parlamenti választásokra vonatkozó felhívások is. A VajdaságMA (<http://vajma.info/>) nevű hírportál szinte heti rendszerességgel közölt információkat a magyarországi választásokkal kapcsolatban, míg az egyik legkedveltebb helyi média, a Pannon RTV (<http://pannonrtv.com/web/>) mind internetes, mind televíziós, mind pedig rádiós formában szerteágazóan tájékoztatott a *demokrácia ünnepének* közeledtével. A Pannon RTV és a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) közötti együttműködés értelmében³³ a vajdasági helyi média sok esetben vett át híreket magyarországi partnerétől, így bővítve azt a helyi jel-

legű skálát, amely kizárólag egy regionális média esetében jelenik meg, egyúttal pedig tágítva a vajdasági magyar átlagpolgár tájékozottságát, látókörét a magyarországi eseményekkel kapcsolatban.

A választói aktivitás felszínén tartásához valószínűleg nagymértékben hozzájárulhatott az is, hogy 2014. március 16-án Szerbiában előrehozott parlamenti választások voltak. A vajdasági magyarok körében tapasztalható közéleti-politikai aktivitás a Vajdasági Magyar Szövetségre leadott voksok alapján is mérhető. A szerbiai választásokra 19 választási listát regisztráltak, ebből hét kisebbségi volt. A vajdasági magyar pártok közül a VMSZ-nek sikerült önálló listát állítania, rekordidő, két és fél nap alatt összegyűjtötte a listaállításhoz szükséges tízezer támogatói aláírást. A VMSZ-nek sikerült a kilencvenes évek óta tartó csökkenő támogatói bázisát 75 248 szavazatra emelni, ami a voksok 2,11%-a (a 2012-es választásokon 68 ezer voksot szerzett).³⁴ A kisebbségi listákra nem vonatkozik az 5%-os parlamenti küszöb, az ő esetükben az úgynevezett *természetes küszöböt* alkalmazzák, ez pedig a gyakorlatban hat parlamenti helyet jelentett a VMSZ képviselőinek. A VMSZ 2014-es választási eredménye egyértelmű sikerként könyvelhető el, mind a kapott szavazatok, mind pedig a megszerzett mandátumok számát tekintve (a korábbi ötről hatra növelte a parlamenti helyeinek számát). Ennél több mandátumot az 1990-es és 1992-es választásokon sikerült magyar pártnak szereznie (az akkori Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének), azonban akkor százezer fővel nagyobb lélekszámú volt a vajdasági magyar közösség.³⁵ Ez a számadat arról adhat tanúbizonyságot, hogy a vajdasági magyar közösség felismerte: egységes kisebbségi közösségként lehet csak harcolni gyakorlatban is érvényesülő jogaiért – politikai kiábrándultság, politikai kiegészítés ugyanis továbbra is érezhető a mindennapokban. A szakértői vélemény szerint a szinte egy időben lezajlott szerbiai és magyarországi választások láza párhuzamosan táplálta az emberekben, hogy éljenek alkotmányos jogukkal: „Választási kampány idején az embereket buzdítják a választásra, ilyen választási lázban él az emberek egy része. Sokkal könnyebb egy másik választásra is kivinni az embereket, hogyha már benne vannak ebben a folyamatban.”

Konklúzió

Az új magyar állampolgárok első *megmérettetése* tehát újabb port kavart a magyar közéletben, sikeresen felújítva a 2014-re már politikai állóvíznek számító *határon túli* témát, beemelve azt ismét a legfontosabb és legkényesebb közéleti kérdések közé. A határokon túli eredményeknek sok esetben következménye lett a külhoni választójoggal szembeni fellépés és a határon túli szavazatok döntésjogosultságának bírálata. A külhoni magyarok egy

pártlistára adhatták le voksukat, míg a Magyarországon állandó lakhellyel rendelkező választópolgárok egy egyéni választókerületi jelöltre és egy pártlistára is szavazhattak. Ennek értelmében az országgyűlésben kiosztásra kerülő 199 mandátumból a 93 listás hely sorsára gyakorolhattak hatást a külhoni magyarok, a 106 egyéni választókerületi mandátumot nem befolyásolhatták. Az azonban teljességgel kijelenthető, hogy a 2014. évi magyarországi parlamenti választások kuriózumként említhetők, hiszen nagyon ritka az olyan politikai helyzet, amikor csupán csak néhány mandátum dönt egy adott fontos kérdésről, egy kormány maradásáról vagy bukásáról, a legutóbbi választások esetében pedig a kétharmados többség meglétéről vagy elvesztéséről.

Jegyzetek

- ¹ *Az új magyar választási rendszer*, Századvég Alapítvány, <http://szadveg.hu/ld/w0w1i5r5l9k1k8j9f8i7_az-uj-magyar-valasztasi-rendszerSzadveg-tanulmany130802.pdf> (letöltve: 2014. 08. 12.).
- ² *Uo.*
- ³ A magyar választási rendszer a rendszerváltás (1989/90) óta vegyes rendszer, melynek lényege, hogy a választópolgár kétféle módon fejezheti ki véleményét és adhatja le szavazatát: egy pártlistára, valamint egy egyéni jelöltre. A határon túli magyarok esetében egy szavazatról beszélhetünk, hiszen a magyarországi lakcímmel nem rendelkezők kizárólag a pártok által állított listákra adhatták le szavazataikat.
- ⁴ *Az új magyar választási rendszer.*
- ⁵ MAGYARI Péter: A kormány kivár a határon túliak választójogával, *index.hu*, 2010. október 20., <http://index.hu/belfold/2010/10/20/a_kormany_kivar_a_hataron_tuliak_valasztuojogaval/> (letöltve: 2014. 08. 12.).
- ⁶ A 2013. július 31-ig állampolgársági esküt tett személyeket értesítette a választási regisztráció kérelméről a Nemzeti Választási Iroda. Azok, akik ez után kaptak állampolgárságot, az eskü letétele után személyesen vehették át a szükséges nyomtatványt.
- ⁷ Határon túli régiónkénti lebontás hiányában csak az előzetes regisztrációkra és a becslésekre hagyatkozhatnunk.
- ⁸ DOBOS Ferenc: *Értékrend és életmódváltozások az erdélyi, felvidéki, kárpátaljai és vajdasági magyarság körében 1997–2011*. Kutatási jelentés. Szociológiai kutatások a határon túli magyarság körében, 2011, 43. p. <<http://www.kmkf.hu/tartalom/ertekrend.pdf>> (letöltve: 2014. 08. 05.).
- ⁹ HERNER-KOVÁCS Eszter – ILLYÉS Gergely – RÁKÓCZI Krisztián: Külhoni szavazatok a 2014-es magyar országgyűlési választásokon, *Kisebbségkutatás*, 2014/2., 10. p.
- ¹⁰ DOBOS: *i.m.*, 10–11 p.
- ¹¹ *Uo.*, 13–14 p.
- ¹² *Uo.*, 34–35 p.

- ¹³ 251 ezer fős közösségből 29 144 fő regisztrált a magyarországi országgyűlési választásra.
- ¹⁴ DOBOS: *i.m.*, 55 p.
- ¹⁵ Külhoni voksok a 2014-es parlamenti választásokon, *NPKI Elemzések*, <http://bgazrt.hu/_files/NPKI/k%C3%BCIhoni%20voksok.pdf> (letöltve: 2014. 08. 01.).
- ¹⁶ L. www.valasztas.hu.
- ¹⁷ Kikalkuláltuk, 2%-ot érnek a határon túli magyar szavazók, *transindex.hu*, <<http://itthon.transindex.ro/?cikk=15581&nyomtat=1>> (letöltve: 2014. 08. 14.).
- ¹⁸ Megszámolták az összes levélszavazatot: tarolt a Fidesz, *mandiner.hu*, 2014. április 10., <http://mandiner.hu/cikk/20140410_megszamoltak_az_osszes_levelszavazatot_tarolt_a_fidesz> (letöltve: 2014. 08. 14.).
- ¹⁹ Több mint tízezer voks érvénytelen, *Hír24*, <<http://valasztas2014.hir24.hu/valasztasi-hirek/2014/04/03/tobb-mint-tizezer-voks-ervenytelen/>> (letöltve: 2014. 08. 15.).
- ²⁰ Facebook oldal a magyar választóknak, *Pannon RTV*, <<http://pannonrtv.com/web/?p=1058698>> (letöltve: 2014. 08. 15.).
- ²¹ Mozgósítás, *Pannon RTV*, <<http://pannonrtv.com/web/?p=97142>> (letöltve: 2014. 08. 15.).
- ²² A magyar kormány elismerően nyilatkozott a VMSZ választási kampányban adott segítségéről és több ízben is megköszönte a párt segítségét, *Pannon RTV*, <<http://pannonrtv.com/web/?p=92185>> (letöltve: 2014. 08. 17.).
- ²³ A kampány legnagyobb Fidesz-gyűlése és Békemenete lesz szombaton, *mandiner.hu*, 2014. március 23., <http://mandiner.hu/cikk/20140323_a_kampany_legnagyobb_fidesz_gyulese_es_bekemenete_lesz_szombaton> (letöltve: 2014. 08. 17.).
- ²⁴ Orbán Viktor Szabadkára látogat, *VMSZ Sajtószolgálat*, 2014. március 21., <<http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/16929/Orban-Viktor-Szabadkara-latogat.html>> (letöltve: 2014. 08. 17.).
- ²⁵ BÁLINT Csaba: Szerbia választott, a Vajdasági Magyar Szövetség hat mandátummal frakciót alakíthat, Barankovics Alapítvány, <<http://barankovics.hu/cikk/jatekon-kivul/szerbia-valasztott-a-vajdasagi-magyar-szovetseg-hat-mandatummal-frakciot-alakithat>> (letöltve: 2014. 08. 17.).
- ²⁶ A VMSZ tiltakozik a Jobbik vajdasági megnyilvánulásai ellen, *Magyar Hírlap*, 2014. január 25., <<http://archivum.magyarhirlap.hu/a-vmsz-tiltakozik-a-jobbik-vajdasagi-megnyilvanulasai-ellen>> (letöltve: 2014. 08. 17.).
- ²⁷ Pásztor Istvánnal tárgyalt Szabadkán az LMP elnöke, *Pannon RTV*, <<http://pannonrtv.com/web/?p=106605>> (letöltve: 2014. 08. 18.).
- ²⁸ EU-s és kisebbségi témákról tárgyalt Fodor Gábor és Pásztor István, *MTI*, 2014. március 21., <<http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/16928/EU-s-es-kisebbségi-temakrol-targyalt-Fodor-Gabor-es-Pasztor-Istvan.html>> (letöltve: 2014. 08. 18.).
- ²⁹ BASITY Gréta: Szabadkán tartott sajtótájékoztatót Szávay István, a Jobbik parlamenti képviselője, *VajdaságMA*, <<http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/16060/Szabadkan-tartott-sajtotajekoztatot-Szavay-Istvan--a-Jobbik-parlamenti-kepvisloje-.html>> (letöltve: 2014. 08. 18.).

- ³⁰ Megnyílt a Jobbik irodája Szabadkán, *Pannon RTV*, <<http://pannonrtv.com/web/?p=105033>> (letöltve: 2014. 08. 18.).
- ³¹ Délhír, a pozitív visszacsatolás, <<http://delhir.info/>>.
- ³² Magyarország: Mától kampány, kampány, kampány, *Pannon RTV*, <<http://pannonrtv.com/web/?p=108978>> (letöltve: 2014. 08. 18.).
- ³³ A Pannon RTV lesz az MTVA vajdasági tudósítópontja, *VajdaságMA*, <<http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/14864/A-Pannon-RTV-lesz-az-MTVA-vajdasagi-tudositopontja.html>> (letöltve: 2014. 08. 18.).
- ³⁴ HERNER-KOVÁCS Eszter: Előrehozott parlamenti választások Szerbiában 2014-ben, *Kisebbségkutatás*, 2014/2., 35–37. p.
- ³⁵ L.: MIRNICS Károly: A magyar népesség aránya Vajdaságban – Szerbiában, In: GABRITYNÉ DR. MOLNÁR Irén – MRNICS Zsuzsa (szerk.): *Kisebbségi létjelenségek 2003*, MTT Könyvtár 7, Szabadka, 333–357. p.